

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

VIII. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S *.

1874 július 16-ikán.

A titkár jelenti, hogy a vallás és közoktatási miniszteriumhoz magán-úton emlékirat nyújtván be, melyben egy anthropologiai muzeum felállítása hozatik javaslatba, a miniszterium, több intézet véleményének meghallgatása után, fölhívja a társulatot is, terjeszteni föl nézetét az említett muzeum létesítése ügyében.

A társulat választmánya, a kiküldött bizottság véleményes jelentése alapján, a következőkben állapodik meg:

Kétségtelen, hogy hazánkban, hol különböző nemzetiségű fajok élnek, s mely színhelye volt annyi különböző népfaj harcainak, kiváló fontossága lenne egy jól szervezett anthropologiai muzeum fölállításának; de tekintetbe véve az ország jelenlegi pénzügyi helyzetét, mostanában legalább, egy kellően berendezett külön muzeumból alig lehet szó. Mig másrésről kétségtelen, hogy egy ily kezdeményezésnek sikere valójában csak úgy lehetne, ha mindjárt elejétől fogva bármilyen szerény ugyan, de mégis önálló helyiségben, szakavatott vezető felügyelete mellett, kezeltetnék a gyűjtemény. Megelégedhetnénk egyelőre, ha az országban történt leletek tudományos gonddal véteknének föl, és ideiglenesen valamely rokon intézet muzeumban jól conserváltatnának. A leletek megőrzésére kétségtelenül legalkalmasabb hely lenne a nemzeti muzeum, ha helyiségeit a már fölállított gyűjtemények egészen igénybe nem vennék. Ily körülmények között legajánlatosabb lenne az anthropologiai leleteket megőrzés és tudományos értékesítés végett a m. kir. tudomány-egyetem valamelyik rokokotárgyú szertárában elhelyezni, mit az egyetem bizonyára nem tagadna meg. — A mi pedig az anthropologiai leleteknek a helyszínén való tudományos fölvételeit illeti, erre nézve célszerű lenne, ha a miniszterium a törvényhatóságok főispánjait, az építő vasúti társulatok igazgatóságait stb. felszólítaná, hogy minden figyelmet érdemlő leletről távirati úton jelentést tennének a végből, hogy a miniszterium részéről a lehető

legrövidebb idő alatt szakférfiak küldethetnének ki a lelet geologiai fekvésének és egyéb körülményeinek meghatározása végett. — E vélemény fölterjesztése elrendeltetett.

Ezután bemutatja a titkár a magyar orvosok és természetvizsgálók meghívóját a győri XVII-ik nagygyűlésre, mely augusztus 24-ikétől 29-ikéig fog megtartani. — A nagygyűléshez üdvözlő irat fog intézteni, melynek átadásával az ott megjelenendő tagtársak fognak megbízatni.

Kerpely Antal úr, a selmeczi bányász-akademia tanára, ki a Társulat részéről a vas- és legfőbb vegyületei és ötvényei physikai és chemiai tulajdonságainak vizsgálatával volt megbízva, jelenti, hogy a freibergeri bányász-akademiára rendes tanárnak meghívott, s hogy e meghívást el is fogadta, minek következtében megkezdett munkáját be nem fejezheti. — Sajnálattal tudomásul vétetik s Kerpely úr fölkeretik, hogy gyűjtött adatait külföldre távozása előtt sziveskednék a társulatnak beküldeni.

Jurányi Lajos, mint a növényteni bizottság elnöke, az 1874-re hirdett növényteni nyílt pályázatról előterjeszti a bizottság véleményét:

Az ajánlatok és tervezetek beküldése határidejéig, folyó 1874 május 31-ikéig, *négy ajánlat* érkezett be, ú. m.:

I. Ajánlkozás „Nógrádmegye növényzeti viszonyainak tanulmányozására és megismertetésére.”

II. Ajánlkozás „Magyarország és társországi kryptogam virányának leírására.”

III. Ajánlkozás „A Frusca-Gora hegyesen előforduló mohok összegyűjtésére és leírására.”

IV. Ajánlkozás „A magas Tátra zuzmó-virányának tüzetes tanulmányozására és összegyűjtésére.”

*

* A május 20-ikán tartott szakülés és választmányi ülés jegyzőkönyvét a jövő füzetben adjuk. Szűkében lévén a térnek, ez alkalommal érdekesebbnek tartottuk ezt a jegyzőkönyvet közölni, melyben fontosabb ügyekről tétetik jelentés.

A választmány által véleményes jelentés-tétel végett kiküldött bizottság — Jurányi Lajos, Klein Gyula és Dapsy László — a benyújtott négy ajánlatot bírálatt alá vetvén, abban állapodott meg, hogy a pályadíjúl kitűzött 2000 forint csorbitatlanul a II-ik számú ajánlat tevőjének ítélendő oda.

Az I., III. és IV-ik számú ajánlatok és tervezetek szintén teljes figyelemre méltók ugyan, mert mindenik hozzájárulna, az egyes ajánlatok iránya szerint, hazánk virányának ismertetéséhez, s nem is lehet tagadni, sőt a bizottság meg van győződve arról, hogy, kivált a kryptogamokat illetőleg, hazánkban az ily speciális kutatásokra igen nagy szükség van, mert a növények ezen osztályának buvárlása nálunk még eddig csekély számú művelőre akadt; s ha a bizottság a pályadíjat ezen három pályázó mellőzésével mégis egészen a II-ik számú ajánlat tevőjének, H a z s l i n s z k y F r i g y e s n e k, az eperjesi főtanoda igazgatójának, itéli oda, arra a következő indokok vezették:

A benyújtott tervezetek közül csak ez az egy tűz ki tágabb körű s nagyobb szabású munkálatot, t. i. Magyarország összes kryptogamjainak — a mennyire ezek ismerete napjainkig előhaladt — floristikai földolgozását, oly formában, hogy a munka meghatározásokhoz kézikönyv gyanánt legyen használható. Míg egy részről ezen munka létrejöttével irodalmunknak egy igen érezhető hiánya lenne pótolva, a mennyiben az eddig szétszórt s csak egyesek birtokát képező adatok együvé foglalva a hazai és a külföldi fűvészközönség köztulajdonává tétetnének, más részről oly alampunkának jutnának birtokába, mely később útmutatóul és vezérfonalul szolgálna az ez irányban teendő kutatásoknál, és phytogeographiai szempontból is kétségtelenül jelentékeny fontosságú lenne becsees adatai által. Ezen szempontokon kívül még egy igen fontos, és, tekintve hazai tudományos irodalmunk előhaladásának érdekeit, nagyon is szem előtt tartandó indokból öhajítja a bizottság, hogy a pályadíj Hazslinszky úrnak adassék. Ugyanis tekintve azon körülményt, hogy a floristikával foglalkozó hazai fűvészek között egyedül Hazslinszky az, aki a földolgozandó kryptogamok valamennyi osztályaira kiterjesztette tanulmányait; tekintve azt, hogy ily nemű tanulmányokkal ő már 30 éven át foglalkozik, s hogy a honi kryptogam virányra vonatkozó adatok legislegnagyobb része az ő kutatásainak eredménye, s a mások által gyűjtött adatoknak is birtokában

van: nem lehet kétség az iránt, hogy az eddig gyűjtött adatoknak földolgozására ez idő szerint egyedül csak Hazslinszky úr van hivatva. Ezeknek kívül el nem mulaszthatja a bizottság még kiemelni azt, hogy ha Hazslinszky úr ajánlata tekintetbe nem vétetnék, egy ily nemű munka létrejötte ez idő szerint minden bizonynyal teljesen lehetetlenné tétetnék, és 20—30 évre magy tán félszázadnál is tovább terjedő időre el lenne halasztva. Mert nem lehet előre látni, vajjon fog-e akadni és mikor oly szakférfi, kinek, ha különben képessége lenne is, hajlandósága lesz-e egy ily munka megírásához? És így igen ki leszünk téve annak, hogy osztrák szomszédaink ezen a téren is úgy megelőznek bennünket, mint megelőztek — még pedig magyar segítséggel — a magyarhoni phanerogam-flora összeállításával.

*

A választmány a bizottság előterjesztését és ajánlatát elfogadta s elrendelte, hogy a jelentéstevő bizottság észrevételei a munka szerkesztére, a kövendő rendszerre és műnyelvre nézve, a pályázóval egész terjedelmökben közöltessenek.

Lengyel Béla, mint a vegytani bizottság előadója, előterjeszti az 1874-re hirdetett vegytani nyílt pályázatról a bizottság — Than Károly, Say Mór, Wartha Vincze, Lengyel Béla — véleményét:

A vegytanból hirdetett nyílt pályázatra három ajánlkozás érkezett be, ú. m.:

1) *Ajánlkozás Magyarország borainak vegytani megvizsgálására.* Minden egyes borfajnál meghatározatnék: a fajsúly, szesz-, cukor-, szabad sav-, borkó-, extract-anyagok, légeny-, cersav-, glicerin és borostyánkósav- és hamutartalom; megvizsgáltatnék a bor üledéke górcsövel, és a bor egyéb, főleg a gyakorlati borászok által értékesíthető változásai, mint a bor érlelése, pasteurizálás stb.

2) *Ajánlkozás Magyarország különféle fajú dohányainak megvizsgálására.* A dohány, kifejlődésére különféle állapotaiban, vegyileg elemeztetnék, meghatározatnék benne a nikotin, ammonia és hamu, mely utóbbi ismét teljes elemzés alá vettetnék. E vizsgálatokkal párhuzamban pályázó a talajok elemzését és trágyázási, valamint physiologiai kísérleteket is öhajitana tenni.

3) *Ajánlkozás Magyarország ásvány- és gyógy-forrásainak leírására.* Pályázó fölhasználná a már meglevő és megbízható elemzéseket, a többi vizeket maga

vizsgálná meg. Az egyes forrásoknál a szükséges elővizsgálatokat megtévén, a sajátkezüleg merített víz szilárd alkotórészeit általában, qualitative, de az alkaliakat quantitative is meghatározná.

*

Mind a három czélba vett munkálat ipari, kereskedelmi és általában nemzetgazdasági tekintetben elvitázhatatlan fontosságú lévén, a bizottság kívánatosnak tartaná, hogy mind a három tervezet kerestülvitele lehetővé tétessék. Megjegyzi azonban, hogy a munkálatok olyan terjedelemben, mint az illető szervezetekben jeleznék, a kért idő alatt épen nem, vagy csak fölületesen volnának kivihetők. Mínthogy a beható vizsgálatnak, bárha az csak egyes fontosabb bor, dohány vagy vízfajokra szorítkozik is, nagyobb fontossága és maradandóbb becse van, mint a nagy tömegben eszközölt, de kevésbé beereszkedő vizsgálatoknak, melyek csak pillanatnyi értékűek lehetnének: a bizottság azt javasolja, hogy a pályázók bizasanak meg ugyan tervezett vizsgálataik kivitelével, de oly megszorítással, hogy a tervezett kutatások tárgyául csak a legfontosabb terményeket vagy egy-egy vidék terményeit tegyék. Ajánlja továbbá, hogy a pályázók, ha megbizatnak, ténnek magukat a szakbizottsággal érintkezésbe, hogy a megbizatás szűkebb köre szabatosan megállapíthatassék.

*

A választmány a szakbizottság véleményét helyesléssel elfogadja, s elhatározza, hogy a Kerpely úr visszalépése folytán rendelkezés alá jutott 2000 frt a kihirdetett 2000 frtnyi díjhoz csatoltatván, az így 4000 frtra rüög összeg követezőképen osztassék meg:

1) **Kossutány Tamás** magyaróvári segédtanár, ki a 2-ik számú tervezetet nyújtotta be, bizassék meg Magyarország fontosabb dohányszójainak chemiai megvizsgálásával. — Tiszteletdíj 2000 frt.

2) **Molnár István**, a tapolczai borászati állomás vegyész, ki az 1-ső számú tervezetet nyújtotta be, bizassék meg Magyarország fontosabb borfajainak vagy egy jelesebb bortermelő vidék borainak chemiai és oenologiai megvizsgálásával. — Tiszteletdíj 1000 frt.

3) **Bernáth József**, vegyész Budapestben, ki a 3-ik számú tervezetet nyújtotta be, bizassék meg Magyarország ásvány- és gyógyvizre vonatkozó viz-

gálatok megtételével. — Tiszteletdíj 1000 frt.

A könyvkiadó bizottság részéről jelenti a titkár, hogy az 1874-gyel lejárá hároméves cyklus utolsó kötetéül a bizottság egy természettudományi anthologia kiadását ajánlja. Magában foglalna ez, a bizottság ajánlata szerint, egy-egy népszerű értekezést Arago, Bessel, Dove, Faraday, Haecel, Heer, Herschel, Humboldt, Kirchhof, Liebig, Lyell, Melloni, Proctor és Virchowtól. Az egésznek terjedelme 20—25 nyomtatott ívet tenne, s meg fogna jelenni az utolsó előtti kötettel — Helmholtz népszerű előadásaival — egyidejüleg a jelen év utolsó negyedében. — A bizottság ajánlata elfogadtatott.

A pénztárnok előterjeszti a lefolyt félévi bevételek és kiadások kimutatását. — Tudomásül vétett. (A pénztári kimutatást a jelen füzet 326-ik lapján közöljük.)

A titkár bemutatja az ajándék-könyveket, melyek köszönettel vétettek.

A titkár jelenti, hogy a múlt választmányi üles óta tizenhárom rendes tag elhunytáról értesült; ezek: **Ardey János**, tanító Megyaszón. — **Bárfy Endre**, Berczeltekén. — **Barkász Károly**, lyc. tanár H.-M.-Vásárhely. — **Dr. Bartha Károly**, orvos Budapestben (a társulatnak egyik alapító tagja volt 1841-ben). — **Eméry István**, plebános Ohajon. — **Gyöngyössy István**, tanár Kecskeméten. — **Hegedűs József**, földbirtokos Szanádon. — **Horkay Aatal**, tanító Budapestben. — **Jóbachy Döry Dezső**, birtokos Zombán. — **Németh Dániel**, lelkész Geszterédén. — **Dr. Ringenbach József**, orvos N.-Czernyán. — **Dr. Sombory Géza**, orvos Déván. — **Zámpory Károly**, tanár Losonczon. — Szomorú tudomásül vétetik.

Több folyó ügy elintézése után tagválasztásra kerülén a sor, a titkár egy új örökítő tagot, **Jezsovics Károly**, selmeczbányai tanár urat, s 76 új rendes tagot jelent be, kik is mindannyian egyhangúlag beválasztattak.

A múlt választmányi üles óta elhalt és kilépett tagokat leszámítva, a társulatnak jelenleg van 4005 rendes tagja. Az alapítók és örökítők száma 66. — Örvedes tudomásül szolgál.

PÉNZTÁRI KIMUTATÁS

a kir. m. Természettudományi Társulatnak 1874-ik 1-ső félévi bevételeiről és kiadásairól, a tavalival összehasonlítva.

B e v é t e l	1874 első félév		1873 első félév		K i a d á s	1874 első félév		1873 első félév	
	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	frt	kr.
	Alapítványokból (pártoló és örökítő tagoktól)	883	—	551		—	Bútorra és eszközökre	329	58
Alapítványok kamataiból	449	83	256	57	Fára és világításra	54	2	5	12
Előfizetésekből és eladott kiadványokból*	621	75	291	45	Házbérre	700	—	—	—
Oklevelek díjából	526	—	606	—	Irodai költségre	39	19	50	—
Helybeli tagok évdijaiból 1874-ik évre	2745	—	2400	—	Írói díjak és népszerű előadások költségei	768	2	455	—
Vidéki tagok évdijaiból 1874-ik évre	2614	—	2425	20	Szerkesztő tiszteletdíja	150	—	160	—
Évdíjhátralékokból	343	—	374	—	Könyvtára	1024	38	933	26
Előre fizetett tagdíjakból	41	—	38	—	Közlöny kiállítására	2506	62	2689	5
Ajándékokból	9	76	103	—	Országos segélyből megbízásokra	1540	—	1792	33
Vegyes bevételekből	30	58	22	97	Kisebb nyomtatványokra	167	50	175	—
Összes bevétel e félévben**	8263	92	7068	19	Oklevelek kiállítására	72	—	126	90
					Póstaköltségre	77	44	129	83
					Tiszti személyzetre	1280	11	1221	54
					Szolgák fizetésére	492	—	489	38
					Vegyes kiadásokra	183	85	14	63
					Összes kiadás	9384	71	8467	4
					Levonván a kiadásból a bevételt	8263	92	7068	19
					A. félévi kiadási többlet összege	1120	79	1398	85

Leutner Károly, s. k.
pénztárnok.

Ide nem számítva a könyvkiadó vállalati díjakat. — A könyvkiadó vállalat bevétele volt e félévben 8016 frt.

** 1874 első felében tehát 5 forint hiján 1200 forinttal több vétetett be, mint 1873 első felében.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.